

Ya libru wa mepanggap kitu

Esther

Tu nagsay-am tu Ari Ahasuerus se tu nekippà tu Reyna Vasti

1 Ay kitu naggári tu Ahasuerus ka Persia, ay neturayán na datu magatut se duwa púlu se pittu wa probinsiya, manggayát ka India panda ka Etiopia.

² Ay kitu nagturáy na, ay nag-agyán kitu palásiyu na ka Susa. ³ Ay kitu mekalu dagun na nga magturáy, ay nagsay-am pára kadatu ngámin na ù-upisiyál na, se datu bobonan na kitu palásiyu. Ay inaptán na pe datu suldádu ka Persia se Media, se datu nasasáad nga tolay, se datu gobernador kadatu probinsiya. ⁴ Annam búlán tu say-am na. Nepassingan na kadatu tolay tu kinabànéng na se kinapiya tutu wala natu pangiturayán, se tu kinaturáy na.

⁵ Ay kane mabalin tun na say-am, ay nesay-am na pe datu tolay ka íli Susa, nabànéng mán onu napubri. Ay pittu ngalgaw da nga nagsay-am kitu amuwág natu palásiyu, kitu giyán tu kamulán kitúni. ⁶ Ay nadekorasyonán ka mannáw se pusà a kurtína tu amuwág tu palásiyu. Negálut datun ka lúbid da nàwa ki napiya nga dilána nga báyolet, ay se nerabit da ka silber nga galáng kitu adígi nga marmol. Ay datu tugaw, ay nàwa da ki balitù se silber. Ay tu datág natu palásiyu, ay pabeg marmol, se tu nasil-silang nga balay kabíbi ki bebay, se datu nagbal-baláki nga kulor nga batu. ⁷ Ay nàwa pe ka balitù datu akap pa annogán da, se nagbal-baláki tu singan da. Ay daggáy pe tu bási úbás nga inuman da nga nidde tu ári. ⁸ Nebílin tu ári kadatu bobonan na kitu palásiyu nga togán da datu tolay panda kitu piyán da kampela ngin nin. Awan da nga itagàna.

⁹ Tu Reyna Vasti, ay nesay-am na kampela pe yin datu babbay kitu palásiyu.

¹⁰ Ay kitu mekapittu ngalgaw natu say-am, ay ninglaw kam pe yin tu ári. Pinaayabán na datu pittu wa magsir-sirbi kaggína; tu Mehuman, tu

---

1:1 Ya isa nga ngágan tu Ahasuerus, Xerxes.

Bizta, tu Harbona, tu Bigta, tu Abagta, tu Zetar se tu Carkas. ¹¹ Ay se na binílin da nga mawe da alà tu Reyna Vasti, nga nakakurona kitu kurona Reyna, ta senu pagkidáyaw na kadatu ngámin tolay kitúni tu kinapiya na, ta kurug ga napiya tu Reyna. ¹² Ngamay naddi tu Reyna Vasti kitu agpalbet natu ári nga nepekagi na kadatu bobonan na. Ay tútu nalúsaw tutu wala tu ári.

¹³ Nepagangay kitu ári tu magsaludsud kadatu mamasírib nga makammu kadatu lin-lintag da se kadatu gagángay da. Ay tútu nagsaludsud kaggída nu nágan tu masápul la kuwaan na. ¹⁴ Adanni kaggína tu Carshena, tu Shetar, tu Admata, tu Tarshis, tu Meres, tu Marsena se tu Memucan. Aggída datu pittu wa ap-apu ka Persia se ka Media nga kangatuwán na upisiyál kitu pangiturayán na. ¹⁵ Ay nán tu ári kaggída, “Nágan naya nán naya lintag nga masápul la kuwaan ke Reyna Vasti, ta akkan na kinurug ya bílin na ári, nga nepekagi na kadatu magsir-sirbi kaggína?”

¹⁶ Ay nán tu Memucan kitu ári se ki àràng datu ù-upisiyál; “Nagbásul nge Reyna Vasti, akkan nala kikaw ápu ári ya nagbasúlán na, nu di kadaya ngámin na ù-upisiyál ki pangiturayán mu, se kadaya ngámin tolay kadaya probinsiya! ¹⁷ Ay nu mammuwán daya ngámin babbay kídí pangiturayán mu yán na kinuwa naya Reyna, ay irupát da pe yin daya attáwa da, ta nán da ngin na, ‘Akkán mà inumbet tu Reyna Vasti kane palbetan tu ári,’ nán da. ¹⁸ Ay kídí nga algaw, daya attáwa daya ap-apu ka Persia se Media nga nakagína kiya kinuwa naya Reyna, ay ittu pe yin ya kuwaan da kadaya ù-upisiyál na ári. Ay nu mapakuna, ay irupát peyang ngin daya attáwa dada, ay malúsaw peyang pe yin daya ù-upisiyál nga makin-attáwa kaggída! ¹⁹ Nu piyán mu ápu ári, ay mangwa ka ka lintag, se mu pesúráat nga ummán kadaya lin-lintag daya iPersia se iMedia, ta senu akkan na maul-ulis sin. Pesúráat mu nga akkan tutu wala ngin magpassingan ne Vasti kiya ári. Ay se ka magsápul ka sabáli nga Reyna nga namáru may aggína. ²⁰ Ay díkod nu mepakammu idi nga lintag kadaya ngámin tolay kiya pangiturayán mu wa abay, ngámin da babbay, ay rispitaran da daya attáwa da, nabànéng da mán onu napubri da.”

²¹ Pinatag natu ári se datu à-apu tu kinagi tu Memucan. Ay ittu kurug tu kinuwa natu ári. ²² Ay díkod nagsúráat kadatu ngámin na íli ya sákup natu pangiturayán na. Ay datu súráat na, ay nesúráat ki aggúni kampela ngin datu tolay kadatu probinsiya da, ay se nesúráat kitu pannagsúráat da

kampela ngin nin. Ay kinagi na kitu súrát na nga masápul nga daya lalláki daya mangiapu kadaya pamilya da.

Tu nagreyna tu Esther

2 Kane mippà in tu rungat tu Ari Ahasuerus, ay nadamdam na tu Vasti se tu kinuwa na, se tu lintag nga kinuwa na gapu kitu Vasti. ² Ay nán datu magsir-sirbi kaggína, “Tura ka akkan magpasápul ka nabbing se napiya nga babbalásang nga pára kikaw ta, ápu ári? ³ Magpíli ka kadaya ù-upisiyál ki ngámin probinsiya kiya pangiturayám, se aggída ya magsápul kadaya napiya nga babbalásang kadaya il-íli da, ay se da ilbet ki palásiyu mu kídi Susa. Ay se muda ipatagasíngan ke Hegai nga bobonan mu. Aggína ya pakammuwan mu nga mangidde kadaya babbalásang kadaya mausár da nga magpapiya. ⁴ Ay se ka ngala mamíli ki piyám kadaya babbalásang, nga ittu ya isukát mu nga reyna ke Vasti.” Ay pinatag natu ári tu kinagi datu magsir-sirbi kaggína, ay ittu kurug tu kinuwa na.

⁵ Atán isa nga Judyu kitun nga mag-agyán ka íli Susa nga nagnágan ka Mordecai nga pútut tu Jair, se apúku tu Shimei nga pútut tu Kis nga gayát ka tangámalán tu Benjamin. ⁶ Aggína tu isa kadatu iJerusalem ma bálud nga nippan natu Ari Nebucadnezar ka Babilonia kitun, kabulun na tu Jeconia nga ári ka Juda. ⁷ Atán babbalásang nga kapinsán tu Mordecai, nga nagnágan ka Esther; Hadassa tu ngágan na ki aggúni nga Hebreo. Napiya tu singan na se tu baggi na. Kane matay datu mannákam na, ay tinagábu tu Mordecai se nebíláng na tutu wala ka an-anà na. ⁸ Ay kane mewaragáwag tu bílin tu ári, ay adu datu babbalásang nga naurnung kitu palásiyu ka Susa. Ay nippan da pe tu Esther kitu palásiyu. Nepatagasíngan da kitu Hegai da. Aggína tu makammu kadatu ngámin na babbalásang. ⁹ Ay pinatag tu Hegai tu Esther, se namáru tutu wala kaggína. Ay niddán na nga dágus kadatu pangpapiya na, se na niddán pe ka kanan na. Ay se na nepatagasíngan kadatu pittu wa babbay nga napíli kadatu babbay kitu palásiyu. Ay se pinagyán na se datu babbay nga magtagasíngan kaggína kitu kapíyán na kuwartu kitu palásiyu. ¹⁰ Akkan kinag-kagi natu Esther nga isa nga Judyu, ta binílin tu Mordecai nga akkan na nga kag-kagiyan. ¹¹ Inalgaw wa manalen tu Mordecai kitu amuwág natu pag-agyanán da, ta senu ammu na tu mà-màwa kitu Esther.

¹² Sakbay nga mippan ya isa nga babbalásang kitu ári, ay isa dagun na pikam ma magpapiya. Annam búlán na nga malùlosán ka denu míra, se la annam búlán na nga mabang-bangluwán se malùlosán kada duddúma pikam nga pangpapiya. ¹³ Ay nu oras na ngin na mippan ya isa nga babbalásang kitu giyán natu ári, ay magpíli ka piyán na nga pagbádu se daya piyán na nga ikkaarmat. ¹⁴ Ay se yala mawe kitu palásiyu natu ári ki gabi. Ay ki láwa na, ay ippan da kitu isa nga kuwartu nga giyán tu Shaasgaz nga magtagasíngan kadatu attáwa natu ári. Akkan nin na magulli kitu giyán ári, malaksid dala nu aggína tu piyán tu ári. Nu mapakuna, ay kagiyán na ári tu ngágan na nu paayabán na kammin.

¹⁵ Ay inumbet tu oras sa ipapan tu Esther kitu giyán natu ári. Tu Esther, ay an-anà natu Abihail nga ulitag tu Mordecai nga nanagábu ke Esther. Ay áwan tagge inadang tu Esther nga sabáli. Tittu datu kinagi tu Hegai nga usaran na datu inusár na. Ay pinatag ngámin datu nakasingan kaggína. Tu Hegai tu nagtagasíngan kadatu babbalásang. ¹⁶ Kitu mekapittu dagun kitu panagturáy tu Ari Ahasuerus, kitu mekasangapúlu wa búlán na búlán Tebet, ay ittu tun tu nangippan da kitu Esther kitu giyán tu ári. ¹⁷ Ay tu Esther tu pininya tu Ari Ahasuerus kadatu ngámin na babbalásang. Naangammán tu ári kaggína, ay se aggína tu pinatag na. Ay tútu nesagápaw na kitu Esther tu kurona reyna. Ay aggína ngin tu nesukát na kitu Vasti. ¹⁸ Ay se la namadumag nagsay-am tu ári ka pammadáyaw na kitu Esther. Inaptán na ngámin datu ù-upisiyál na, se datu magsir-sirbi kaggína. Nebílin pe natu ári kadatu ù-upisiyál na kadatu ngámin na probinsiya nga magimáng datu tolay kada ubra da. Nagidde pe ka rigálu kadatu ngámin tolay. Adu datu nidde na nga rigálu.

Tu nangisalákan tu Mordecai kitu ári

¹⁹ Ay kane maurnung manin datu babbalásang, ay atán tu Mordecai nga magtutúgaw kitu gagyángán tu palásiyu. ²⁰ Akkan kinag-kagi tu Esther nga Judyu ya naggay-gayatán na, ta ittu tu nebílin tu Mordecai. Ay nekurug na tu Mordecai nga ummán kitu nangikur-kurug na kaggína kitu nagtar-tarakan na kaggína.

²¹ Ay kitu isa nga algaw nga atán tu Mordecai nga magtutúgaw kitu gagyángán natu palásiyu, ay nagina na tu pagam-amomanán datu duwa

nga guwardiya kitu kuwartu natu ári; tu Bigtana se tu Teres. Lùsawan da tu Ari Ahasuerus, ay tútu palánu da nga patayan. ²²Ngamay nammuwán tu Mordecai tu palánu da. Ay tútu kinagi na kitu Reyna Esther. Ay nawe pe kinagi natu Esther kitu ári. Ay nepakammu na pe nga tu Mordecai tu nangikagi kaggína. ²³Ay kane kapiyánan da nga adálan tu dámag, ay nammuwán da nga kurug tu kinagi tu Mordecai. Ay díkod nebísin da tu Bigtana se tu Teres. Ay nepesúrát natu ári tun na nàwa kitu aggisurátan da kadaya mà-màwa ki pangiturayán na.

Tu palánu tu Haman nga mangrápun kadatu Judyu

3 Kane mabà-bayág, ay nengátu tu Ari Ahasuerus tu sáad tu Haman nga pútut tu Hamedata nga gakagaka tu Agag. Pinagbalin na ka apu datu ngámin na upisiyál na. ²Nebílin natu ári kadatu ngámin na upisiyál na, nga magukkab da ki àráng tu Haman ka angrispitár da kaggína. May maddi magukkab tu Mordecai kaggína. ³Ay nán datu duddúma nga upisiyál kaggína, “Taanna, tura mu akkan ikurug ya bílin na ári?” ⁴Inalgaw da nga kagiyán kitu Mordecai, may akkan nada pà-pàgan. Ay tútu nepipílit da tu Mordecai kitu Haman, ta ammuwán da nu atán patag natu kinagi tu Mordecai, ta kinagi na kaggída nga isa nga Judyu. ⁵Ay kane masingan tu Haman nga akkan magukkab tu Mordecai kaggína, ay nakarungat tutu wala pànanang. ⁶Ay kane mammuwán na nga Judyu tu Mordecai, ay nadamdam na nga napiya nu akkan nala nga tu Mordecai tu baltan na, nu di datu ngámin na kamungayán na nga Judyu nga atán kitu pangiturayán tu Ari Ahasuerus.

⁷Kitu munna nga búlán, nga búlán Nisan, kitu mekasangapúlu se duwa dagun kitu panagturáy tu Ari Ahasuerus, ay nagbibinnúnut da (purim ya agpangágan da kiyán) kitu àráng tu Haman, ta ammuwán na nu inna nga algaw se búlán tu angwa na kitu palánu na nga mangrápun kadatu Judyu. Nabúnut tu mekasangapúlu se tallu nga algaw kitu mekasangapúlu se duwa búlán nga búlán na Adar.

⁸Ay kane mabalin tun, ay nán tu Haman kitu ári, “Atán ya grúpu tolay nga nasip-siparà kadaya ngámin probinsiya nga sákup naya pangiturayán mu, nga mepasaballi kampela ngin nin kadaya tolay. Sabáli kampela ngin ya lintag da kiya lintag daya duddúma. Akkan da surútan daya lintag mu,

---

2:21 Bigtan ki Hebreo.

ápu ári. Ay túya akkan mu pagpiyán, ápu ári, nu pagdudoray mu wala daya ummán kadayán. ⁹Nu piyán mu ápu ári, ay mangiparuwár ka ka lintag nga masápul nga marápun dayán na tolay. Mangidde yà ka 340,000 kflu wa silber kadaya pakammuwam kadaya ubra mu kiya pangiturayán mu, ay se da nga ippáy kiya aggippayán mu kiya bànáng mu.”

¹⁰Nayát tu ári. Ay tútu sinàtág na tu sangkilat na nga immamarka na, se na nidde kitu Haman nga pútut tu Hammedata nga gakagaka tu Agag, nga kalínga datu Judyu. ¹¹Ay nán tu ári kaggína, “Ikaw ya makammu kadaya pirà se kadaya tolay. Kuwaam mala ya nán mu wa napiya nga kuwaan.”

¹²Ay kitu mekasangapúlu se tallu algaw kitu munna nga búlán, ay inayabán tu Haman datu ngámin na sikritári natu ári. Ay se na nepàwa kaggida tu súrát pára kadatu agtuturáy, se kadatu gubernador, se kadatu ngámin na upisiyál kadatu ngámin probinsiya. Tu súrát, ay nesúrát ki aggúni datu tolay se kitu angngisúrát da kitu aggúni da kampela ngin. Kinuwa da nga tu Ari Ahasuerus tu makin-súrát, ay se da pe minarkaán kitu sangkilat natu ári. ¹³Ay se da nepewáras datu súrát kadatu agtuturáy kadatu ngámin na probinsiya nga sakúpan tu ári. Ya nán na kitu súrát, ay rapúnan da datu Judyu ki isa nga algaw; daya nabbing se daya nanákam, daya babbay se daya annánà, ay se da pe aláán datu ngámin na kuw-kuwa da. Palánu da nga kuwaan yán ki mekasangapúlu se tallu nga algaw ki mekasangapúlu búlán nga ittu tu búlán na Adar. ¹⁴Ipakammu da kadatu ngámin na probinsiya nga tu atán kitu súrát, ay bílin na ári tun kadaya ngámin tolay, nga magsagána da ngámin pára kitun na algaw.

¹⁵Newaragáwag kadatu ngámin tolay ka Susa tu bílin natu ári. Ay nabur-burung pe nga nagtálaw datu mawe magiwáras kadatu súrát kadatu ngámin na probinsiya. Ay se la naginum tu ári se tu Haman. May datu tolay kitu íli Susa, ay nalídug da gapu kitun na bílin.

Tu akiseng tu Mordecai kitu Esther

4 Ay kane mammuwán tu Mordecai tu ngámin na nàwa, ay pinisi na tu bádu na, se yala nagbádu ka langgusti, se na tinapúrán ka abu tu úlu na, ay se yala nawe kitu íli se yala nagugolán. ²Nawe nagtutúgaw kitu àràng gagyangán natu palásiyu, ta mepárit ya lumnà kitúni nga nakabádu ka langgusti. ³Ay kane madámag datu Judyu kadatu probinsiya tu súrát

tu ári, ay nagugolán da, se nagsasángit da tutu wala, se da nagnánglin na mangán, gapu kitu pannakit da. Tu kaaduwán kaggída, ay nagbádu da ka langgusti se da nagidda ki abu.

⁴Ay kane kagiyan datu asassu natu Esther nga babbay se datu magtag-tagasíngan kaggína tu mepanggap kitu Mordecai, ay nagpannakit tutu wala. Ay tútu pinatuludán na ka bádu tu Mordecai, ta senu magsukat, may maddi tu Mordecai. ⁵Ay díkod pinaayabán tu Esther tu Hatak, nga isa kadatu bobonan tu ári nga nippáy na nga magtagasíngan kaggína. Ay se na nepàrob nga mawe kitu giyán tu Mordecai, nga mangammu nu nágan na tu mà-màwa se nu nágan tu gapu na. ⁶Ay díkod nawe tu Hatak ka giyán tu Mordecai nga atán kitu palása kitu íli, kitu àráng natu gagyángán tu palásiyu. ⁷Ay díkod kinagi tu Mordecai kitu Hatak tu nàwa kaggína. Kinagi na pe tu pirà a nekari tu Haman nga idde na kitu ári nu mapatay da ngámin datu Judyu. ⁸Ay niddán pe tu Mordecai tu Hatak ka kupiya natu bílin nga newáras ka Susa mepanggap ki ammatay da kadaya Judyu, ta senu ipassingan na kitu Esther, se na pe ilaw-lawág tu mà-màwa kaggína. Ay nebílin na pe nga mawe tu Esther ka giyán tu ári nga makim-imallà kaggína pára kadatu kamungayán na.

⁹Ay kane mabalin da magamomán, ay nagulli tu Hatak ka giyán tu Esther, ay se na kinagi ngámin datu kinag-kagi tu Mordecai kaggína. ¹⁰Ay se yala pinapan kammin tu Esther tu Hatak kitu giyán tu Mordecai, se na pekagi idi, ¹¹“Ammu daya ngámin na bobonan na ári se daya upisiyál na kadaya probinsiya nga atán isa nga lintag, nga nu mangur-úray ya umbet ya isa nga tolay kiya giyán na ári nga akkan na pinaayabán, ay matay. Malaksid dala nu itùgud na ári ya balitù a tàdukud na ki tolay ya umbet ka giyán na. Ay isa búlán nin na akkan nà pinaayabán na ári.” ¹²Ay kane makagi tu kinagi tu Esther kitu Mordecai, ¹³ay nán tu Mordecai nga nesungbát, “Akkan mu nán nga ikaw wala kadaya ngámin na Judyu ya makalísi gapu ta atán ka kiya palásiyu. ¹⁴Ata nu maging-inggap ka ngala kadedi nga al-algaw, ay atán nala sabáli nga mangisalákan kadaya Judyu, may matay ka se daya pampane mu. Akkan tala ammu, get ya gapu na nga nagbalin ka nga reyna, ay senu mesalákan mu daya pádam nga Judyu nu umbet ya ummán kídi nga mà-màwa.” ¹⁵Ay tútu nán tu Esther nga nesungbát kitu Mordecai, ¹⁶“Mawe mu lugud urnúngan ngámin daya Judyu ka Susa, ta nagnánglin kayu wa mangán se uminum ki algaw se gabi ki unag na tallu algaw. Ay ittu pe ya kuwaan mi se daya asassu ku

wa babbay. Ay se yà ala mawe ki giyán na ári, oray nu ipárit na lintag. Nu matay yà, ay di matay yà ala. ¹⁷ Ay díkod nawe tu Mordecai yin, ay se na kinuwa datu ngámin na bílin tu Esther nga kuwaan na.

Tu say-am tu Esther

5 Ay kitu mekalu nga algaw da nga magngílin mangán, ay nagbádu tu Esther ka ibbabádu da reyna, ay se yala nawe nagsisíkad kitu pane unag nga par-ángan nату kuwartu kitu palásiyu nga umàráng kitu giyán nату tugaw tu ári. Ay uwad tu ári nga magtutúgaw kitu tugaw ári nga umàráng kitu gagyangán tu palásiyu. ² Ay kane masingan na tu Esther nga magsisíkad kitúni, ay nepaturung na tu balitù a tàdukud na kaggína. Ay tútu umadanni tu Esther se na tinùbit tu untù nату tàdukud. ³ Ay nán tu ári kaggína, “Nágan na tun, Reyna Esther? Nágan na masápul mu? Kagiya mala, ta idde ku oray ya gudduwa naya pangiturayán ku.” ⁴ Ay nán tu Esther nga nesungbát, “Nu mabal-balin kuma ápu ári, ay ayabán takayu se Haman kídí nga algaw mangán ki nesagána ku pára kadakayu, ápu ári.” ⁵ Ay tútu nán tu ári kadatu bobonan na, “Mawe nu ayabán ne Haman, ta piyán ne Esther nga mawe kami ya mepangán ki nesagána na. Magkaru kayu!” Ay díkod nawe kurug tu ári se tu Haman nga mangán kitu nesagána tu Esther. ⁶ Ay kaggída nga maginum, ay nán tu ári kitu Esther, “Nágan na tu agngan mu? Kagiya mala, ay idde ku, oray nu gudduwa naya pangiturayán ku.” ⁷ Ay se yala nán tu Esther: “Tu idi ya piyán ku agngan. ⁸ Nu naangammán ka kiyà, ápu ári, ay se nu piyán mu nga idde ya agngan ku, ay ayabán takayu manin se Haman nu kaláwa nga mangán ki isagána ku pára kadakayu. Ay ittu pe yin ya anngikagi ku ki piyán ku wa agngan kikaw.”

Tu palánu tu Haman nga mamatay kitu Mordecai

⁹ Ay sikkaanggam tutu wala tu Haman na nagtálaw kitu palásiyu! May kane masingan na tu Mordecai kitu gagyangán nату palásiyu nga akkan nala nagsíkad se akkan na nepassingan ya angrispítar na kaggína, ay nakarungat tutu wala. ¹⁰ May akkan na nepalmuyád tu rungat na. Nawe yala ngin ka balay na. Ay kane dumatang kitu balay na, ay pinaayabán na tu Zeres nga atáwa na se datu ù-opun na. ¹¹ Ay se na pinagkidáyaw

kaggída tu bànáng na, se tu kaadu datu lalláki nga pútupútut na, se tu nangingátu tu ári kitu sáad na, se tu angngidúma na ári kaggína kadatu ù-upisiyál se datu bobonan na. ¹² Ay nán pikam tu Haman, “Ay oray e Reyna Esther, iyà ala se ya ári ya inayabán na nga mepangán ki nesagána na, áwan nin sabáli. Ay kaláwa manin, ay dakami se ya ári ngala ya inayabán na nga mepangán kaggína. ¹³ May áwan na nga sur-surbi kiyà ngámin dayán, nu sisinnán ku we Mordecai nga Judyu nga magtutúgaw kitu gagyangán na palásiyu.” ¹⁴ Ay nán tu Zeres nga atáwa na se datu ù-opun na, “Magpepasíkad ka kod ka káyu nga nasurù duwa púlu se duwa mitru ya kalingúdu na. Ay se la nu pagmakát, ay kagiyam ki ári nga pebísin na nge Mordecai kitu káyu, ta senu sikkaanggam ka nga mawe ki say-am nga kabulun mu we ári. Ay pinatag tu Haman tu kinagi da, ay tútu nagpàwa kurug.

Tu ammadáyaw natu ári kitu Mordecai

6 Ay kitun na gabi, ay akkan makatúdug tu ári. Ay tútu pinálà na tu libru wa nekesurátan datu nà-nàwa ki pangiturayán na, ay se na nepebása. ² Nebása da kaggína tu istoriya mepanggap kitu nangipakammu tu Mordecai kitu utad tu Bigtana se tu Teres nga mamatay kitu ári. Aggída datu duwa kadatu bobonan tu ári nga magguwardiya kitu gagyangán tu kuwartu na. ³ Ay se yala sinaludsud tu ári nga nán na, “Nágan naya kinuwa tada nga angngipassingan tada ki ammatag tada ke Mordecai gapu kiya kinuwa na?” Ay nán datu bobonan na, “Awan pikam, ápu ári.” ⁴ Ay se la nán tu ári, “Inna ya atán kiya lasi?” nán na. Alalnà kitun tu Haman kitu amuwág natu palásiyu nga umbet mangamomán kitu ári mepanggap kitu angngibísin da kitu Mordecai kitu káyu nga nepepasíkad na. ⁵ Ay díkod nán datu asassu na nga nesungbát, “E Haman, ápu ári, ya atán na magsisíkad ki lasi.” nán da. “Palnàan nu kídi na,” nán tu ári. ⁶ Ay díkod, linumnà tu Haman. Ay nán tu ári kaggína, “Nágan na ya napiya nga kuwaan ki isa nga tolay ya piyán ku nga padayáwan?” Ay nán tu Haman kitu uray na, “Inna nád pikam ya piyán na ári nga padayáwan nu di iyà?” ⁷ Ay tútu nán tu Haman nga nesungbát kitu ári, “Tu idi ya napiya nga kuwaan mu kiya tolay nga piyán mu padayáwan. ⁸ Magpálà ka ka isa kadatu kamason mu wa pinagkamason mu win. Ay se ka pe mangalà kadatu kabalyu wa nagtàyán mu win, ay se mu sagapáwan ka issasagápaw ári. ⁹ Ay se mu

la nga idde ya kamason se itu kabalyu kiya kangatuwán kadaya upisiyál mu, ay se na nga ibádu tu kamason kitu tolay ya padayáwan mu, ay se na itakay kitu kabalyu, ay se na ngala mawe ya iliput ki palása naya íli. Kaggína nga mangilì-liput kaggína, ay isáraw na upisiyál ya, “Tu idi ya màwa ki tolay ya piyán na ári nga padayáwan.”¹⁰ Ay se yala nán tu ári kitu Haman, “Ara, lugud. Mawem alá ya bádu ku se ya kabalyu ku, nga ummán kitu nán mu, ay se ittu ya kuwaan mu ke Mordecai nga Judyu nga magtutúgaw kiya gagyangán na palásiyu. Kuwaam ngámin kaggína datu kinag-kagim.”¹¹ Ay díkod nawe inalà natu Haman tu kamason tu ári se na nebádu kitu Mordecai, se na netakay kitu kabalyu natu ári, ay se na neliput kitu palása natu íli, ay se na nesar-sáraw ya, “Tu idi kuwaan na ári kiya tolay ya piyán na nga padayáwan.”

¹² Ay kane mabalin tun, ay nagulli kammin tu Mordecai kitu gagyangán natu palásiyu. Ngamay tu Haman, ay nabur-burung nga nawe kitu balay na, se nagsakodong ta magpannakit. ¹³ Ay kane kagiyan na kitu atáwa na nga Zeres se kadatu ù-opun na tu nàwa, ay nán da kaggína, “Ummán ka nanggayát tin ya kaábà mu ke Mordecai. Ay nu kurug ga isa nga Judyu, ay áwan mu wa angngábà kaggína. Kurug gala nga abáan naka.”

¹⁴ Ay kitu agbàbànan da pikam, ay inumbet datu bobonan natu ári nga mangayáb kitu Haman nga mawe mangán kitu nesagána tu Esther.

Tu nangibísin da kitu Haman

7 Ay díkod nawe tu Haman se tu ári nga mepangán kitu nesagána tu Esther. ² Ay kaggída nga maggiinum, ay nán tu ári manin kitu Reyna Esther, “Nágan na piyán mu agngan? Kagiyan mu wala, ay iddè kikaw oray ya gudduwa naya pangiturayán ku.” ³ Ay nán tu Reyna Esther, “Apu ári, nu naangammán ka kiyà, se nu ittu pe ya piyán mu, ay akkan mu agpà ipalúbus nga matay yà se daya pádà a Judyu. Tu yán ya piyán ku agngan kikaw. ⁴ Ata iyà se daya páda ku nga Judyu, ay neláku kami yin na rapúnan da. Napiya kuma ngala nu neláku dakami nga asassu wala. Akkan nà kuma tagge makì-kítang, se akkan taka kuma rikurikud din, ápu ári, ta ur-úray yala yán.” ⁵ Ay tútu nán tu Ari Ahasuerus kitu Reyna Esther, “Inna nga tolay ya naturad nga tali mangwa kiyán ta, ay se ka wàna ya giyán na?” ⁶ Ay nán tu Esther, “Idi Haman nga nadakè a tolay, ya kalínga mi nga mangag-kagúra kadakami!” Ay nagansing tutu wala tu

Haman nga atán kitu àràng tu ári se tu Reyna. ⁷ Ay se yala nagsíkáð tu ári gapu kitu rungat na, ay se yala nawe kitu kamulán kitu palásiyu. Ngamay nagbansi tu Haman nga makim-imallà kitu Esther nga akkan da kuma patayan. Ata ammu na ngin na ittu tu kuwaan tu ári kaggína. ⁸ Ay kane magulli tu ári, ay dinatang na tu Haman nga maglalákab kitu adaddu nga tugaw wa pagid-iddaán tu Esther. Ay tútu naturun tutu wala tu rungat tu ári nga nán na, “Tali sîpan mu pe, gane, ya atáwa ku ki àràng ku se kídi balay ku! Ay kane makagi na ári tun, ay tinàbán datu bobonan tu ári tu murang tu Haman. ⁹ Ay nán tu Harbona nga isa kadatu bobonan tu ári, “Apu ári, atán nepasíkáð ne Haman nga káyu kitu amuwág na balay na nga nasurù duwa púlu se duwa mitru ya kalingúdu na. Ittu kuma ya pangibissinán na ke Mordecai nga nangisalákan kikaw, ápu ári. Ay tútu nán tu ári, “Ara, mawe nu ibísín kitúni nge Haman.” ¹⁰ Ay díkod nawe da kurug nebísín tu Haman kitu kinuwa na nga adígi ya pangibissinán na kuma kitu Mordecai. Ay se la nippà pe yin tu rungat natu ári.

Tu bílin panggap kadatu Judyu

8 Ay kitun na algaw, ay nidde tu Ari Ahasuerus kitu Reyna Esther ngámin na kuw-kuwa natu Haman na kalínga da Judyu. Ay tu Mordecai, ay nawe kitu giyán tu ári, ta kinagi tu Esther kitu ári nga induan na. ² Ay se la linàmüt natu ári tu sangkilat nga imamarka na nga impoli na kitu Haman, ay se na nidde kitu Mordecai. Ay díkod tu Mordecai yin tu nangipiyáran tu Esther kadatu kuw-kuwa tu Haman.

³ Ay se yala nawe manin tu Esther kitu giyán tu ári, ay se yala nagukkab kitu giyán bingil tu ári nga sumángit se nakim-imallà nga sipdán na kuma tu nadakè a pinalánu natu Haman na gakagaka tu Agag kadatu Judyu. ⁴ Nepaturung natu ári tu balitù a tàdukud na kitu Esther. ⁵ Ay tútu nagsíkáð tu Esther se na nán, “Apu ári, nu naanggamán ka kiyà, se nu nán mu wa napiya nga kuwaan, se ittu pe ya piyán mu, se nu ipalúbus mu, ay mangwa ka kuma ka bílin na mewaragáwag nga akkan da itúluy yin tu bílin na newaragáwag tu Haman na pútut tu Hammedata nga gakagaka tu Agag, nga patayán da daya Judyu nga atán kadaya ngámin na probinsiya nga sakúpan mu, ápu ári. ⁶ Ta akkan ku meturad sinnan na marápun daya kamungayán ku se daya induan ku.” ⁷ Ay nán tu Ari Ahasuerus kade Reyna Esther se tu Mordecai nga Judyu, “Niddè kadakayu ngámin na

kuw-kuwa tu Haman. Ay se ku nepebísín gapu ki palánu na nga angrápun na kadaya Judyu. ⁸ Ay túya mangwa kayu ka súrát ki ngágan ku, ay se nu la markaán kiya sangkilat ku. Isúrát nu ya piyán nu nga màwa. Ata ya bílin na namarkaán ki sangkilat na ári, ay akkan na maulis.”

⁹ Ay kitu mekaduwa púlu se tallu algaw kitu mekalu wa búlán nga búlán na Sivan, ay pinaayabán da datu sikritári na ári, ay se da nangwa ka bílin. Nesúrát da datu ngámin na kinagi natu Mordecai. Ay se na nepidde kadatu Judyu se kadatu à-apu se datu gubernador kadatu magatut se duwa púlu se pittu nga probinsiya, manggayát ka India panda ka Ethiopia. Ay tu súrát, ay nesúrát ki aggúni da kampela ngin nin se kitu panagsúrát kampela ngin nin datu umíli kadatu probinsiya. ¹⁰ Nippáy na ya ngágan tu Ari Ahasuerus kadatu súrát, se na minarkaán kitu sangkilat natu ári. Ay se la nga nepetulud tu Mordecai datu súrát kadatu maragtulud ka súrát. Nagtakay da kadatu nabílag ga kabalyu natu ári. ¹¹ Ay kitu súrát, ay palubúsán na ári daya Judyu nga atán kadaya il-íli nga maggagaddù da nga mangigdù ki baggi da. Ay rabbang da nga patayan se rapúnan daya oray inna nga tolay ya dumarup kaggída se kadaya annánà da se kadaya babbay da. Ay annung da nga arisamsamman daya kuw-kuwa da pe. ¹² Ya kàwa nedi nga bílin kadatu ngámin na probinsiya nga sakúpan natu Ari Ahasuerus, ay nu mekasangapúlu se tallu nga algaw naya mekasangapúlu se duwa nga búlán nga búlán na Adar. ¹³ Tu súrát, ay mebíláng ka isa nga bílin kadatu ngámin na probinsiya, ay se masápul mepakammu kada ngámin tolay, ta senu nakasagána pe yin datu Judyu kitun na algaw nga lumában kadatu kalínga da. ¹⁴ Ay díkod gapu kitu bílin tu ári, ay naburung datu bobonan na nga nawe nagitulud kadatu súrát kadatu probinsiya. Nagtakay da kadatu nabílag nga kabalyu na ári. Ay nepakammu pe tu bílin kadatu umíli ka Susa.

¹⁵ Ay se yala lummawán tu Mordecai kitu palásiyu wa nakabádu kitu ibbabádu ári nga mannáw se pusà tu kulor na se báyolet tu kebál na, se napiya tutu wala tu sagápaw na nga balitù. Nakas-asáraw datu iSusa gapu kitu anggam da. ¹⁶ Ata nagpatag se naganggam datu ngámin na Judyu, ay se rinispitár da tolay da ki ngámin na giyán. ¹⁷ Ay ki káda probinsiya se íli nga nekepakammuwán natu bílin natu ári, ay nagsilibrár datu Judyu se naganggam da. Ay adu kadatu tolay tu nagbalin ka Judyu pe yin, ta magansing da ngin kadatu Judyu.

Tu nagpatay datu Judyu kadatu kalínga da

9 Ay kitu mekasangapúlu se tallu algaw natu mekasangapúlu se duwa búlán nga búlán na Adar, ay ittu tun tu algaw wa namnamáan datu kalínga datu Judyu nga angnábà da kaggída. Ngamay nabaliwág tunin, ta ittu pe tun tu algaw wa nangábà datu Judyu kaggída. ² Ay kitun na algaw, ay nagguurnung datu Judyu kadatu il-íli da kadatu ngámin probinsiya kitu pangiturayán tu Ari Ahasuerus, nga pumatay kadatu dumarup nga mamatay kaggída. May áwan nala nga maketurad da sumángu kaggída, áta nagansing datu ngámin na tolai kaggída. ³ Ay ngámin datu à-apu se datu gobernador kadatu probinsiya, se datu upisiyál kitu palásiyu, ay sinengán da datu Judyu, ta magansing da pe yin kitu Mordecai. ⁴ Ata naturáy pe yin tu Mordecai kitu palásiyu, ay se nagdin-dinnámag pe yin kadatu ngámin na probinsiya, ay se tumù-turáy pikam. ⁵ Ay tútu kitun na algaw, ay pinagkattab datu Judyu datu kalínga da. Pinatayán da ngámin da. Kinuwa da ngala tu piyán da nga kuwaan kadatu mangalùsaw kaggída. ⁶ Ka íli Susa, ay limma gatut datu pinatay da. ⁷ Pinatay da tu Parshandata, tu Dalfon, tu Aspata, ⁸ tu Porata, tu Adalia, tu Aridata, ⁹ tu Parmasta, tu Arisai, Aridai se tu Vaizata. ¹⁰ Ay tu dayán datu sangapúlu wa lalláki nga pútupútut tu Haman nga pútut tu Hammedata nga kalínga datu Judyu. Ngamay áwan da inarisamsam kadatu kuw-kuwa da.

¹¹ Ay kitun na algaw, ay nepakammu da kitu ári tu bílang datu pinatay da ka íli Susa. ¹² Ay nán natu ári kitu Reyna Esther, “Limma gatut tu pinatay daya Judyu kídí Susa. Pinatayán da pe datu sangapúlu wa pútupútut tu Haman nga lalláki. Ay ummán na nád ya kinuwa da kadaya duddúma nga probinsiya? Nágan na pikam ya piyám màwa? Kagiyam mala, ay kuwaan ku,” nán tu ári. ¹³ Ay nán tu Reyna Esther, “Nu pagangammán mu ápu ári, ay palubúsám kuma pikam daya Judyu kídí Susa nga kuwaan da tu bílin na màwa kídí nga algaw. Pebísín mu datu sangapúlu wa pútupútut tu Haman nga lalláki kadatu adígi.” ¹⁴ Ay díkod nebílin natu ári nga kuwaan da tun. Nepakammu tu bílin kadatu iSusa. Ay díkod nebísín da datu sangapúlu wa pútupútut tu Haman nga lalláki! ¹⁵ Ay kane láwa na, kitu mekasangapúlu se appát nga algaw kitu búlán na Adar, ay nagguurnung datu Judyu nga atán ka Susa, ay tallu gatut ta tolai pikam datu pinatayán da kitu íli. May akkan da nagarisamsam kadatu kuw-kuwa da.

¹⁶ Ay datu duddúma nga Judyu kadatu probinsiya, ay nagguurnung da pe nga mangigdù kadatu baggi da. Ay inábà da datu kalínga da. Ay 75,000 tu pinatay da kadatu mangalùsaw kaggída. May akkan da pe nagarisamsam kadatu kuw-kuwa da. ¹⁷ Ay nàwa tun kitu mekasangapúlu se tallu wa algaw kitu búlán na Adar. Ay kitu mekasangapúlu se appát nga algaw, ay nagimáng datu Judyu se da nagtangkalaw nga nagsilibrá se naggan-gánas.

¹⁸ Ngamay datu Judyu ka Susa, ay duwa ngalgaw da nga nagpatay kadatu kalínga da. Ay se da nagimáng kitu mekasangapúlu se limma algaw kitu búlán na Adar, se da nagtangkalaw nga nagsilibrá se naggan-gánas. ¹⁹ Ittu ya gapu na nga datu Judyu kadatu bibittì nga íli, ay kitu mekasangapúlu se appát nga algaw tu agpiyasta da se aggan-gánas da se agginidde da ka rigálu wa makkán.

Ya piyasta na Purim

²⁰ Ay se la nepesúrat tu Mordecai datu ngámin na nà-nàwa, ay se yala nagsúrat kadatu ngámin na Judyu wa atán kadatu adanni se adayyu nga probinsiya nga sákup na pangiturayán tu Ari Ahasuerus. ²¹ Nebílin na nga masápul silibráran da ki káda dagun ya mekasangapúlu se appát se mekasangapúlu se limma nga algaw ki búlán na Adar, ²² ka annamdám da kiya nangábà da kadaya kalínga da. Tu idi pe nga búlán tu nekapataliyán na pannakit da ka agganggam, se agmanakit da ka gan-gánas. Ittu dedi daya algaw wa panaggan-gánas se panagkakán, se panaggiinnidde ka rigálu wa makkán, se panangngidde da ka rigálu kadaya napubri. ²³ Kinurug da tu bílin tu Mordecai, ay díkod nepagangay yin kadaya Judyu tu agsilibrá da kitun ki káda dagun.

²⁴ Tu Haman nga pútut tu Hammedata nga gakagaka tu Agag nga kalínga daya ngámin na Judyu, ay aggína tu nagpalánu wa rapúnan na datu Judyu. Nagbin-binnúnut da nu inna nga algaw tu angwa da kitu palánu da. Pur ya agpangágan da kitu kinuwa da nga nagbibinnúnut da. ²⁵ Ngamay kane nepakammu tu Esther kitu ári tu panggap da, ay nepesúrat natu ári tu bílin na, nga kitu Haman kammin se kadatu pútupútut na tu kàwaán natu palánu na nga kuwaan kadatu Judyu, ay se masápul la mebísín se datu pútupútut na kada adígi. ²⁶ Ay díkod tun na piyasta, ay nengagánan da ka Purim; gayát kitu úni nga Pur. Ay díkod gapu kadatu

ngámin na nesúrát tu Mordecai, se gapu kadatu nà-nàwa kadatu Judyu, ²⁷ ay pinagbalin da ka gangay da se datu gakagaka da, se datu nalagpat sumúrut kaggída tu angsilibrár da peyang ngin kadatun na duwa algaw kadatun na tiyampu ki káda dagun. ²⁸ Ay masápul silibráran peyang ngin naya káda pamilya da nga Judyu nga atán kadaya ngámin na probinsiya se il-íli datun na algaw, se itùgud da pe kadaya sumar-sarunu wa gakagaka da. Ay se masápul la akkan da nga kal-kaligpanán dedi nga algaw.

²⁹ Ay nangwa pe tu Reyna Esther nga an-anà tu Abihail ka súrát na ka amairut na kitu súrát tu Mordecai nga Judyu mepanggap kitu piyasta Purim. ³⁰ Ay díkod nepaw-it tu Mordecai tu súrát kadatu ngámin na Judyu nga mag-agyán kadatu magatut se duwa púlu se pittu nga probinsiya nga sákup na pangiturayán tu Ari Ahasuerus. Nakagi kitu súrát nga natalna da se áwan mangrribù in kaggída nga Judyu. ³¹ Masápul la silibráran da se datu gakagaka da tu piyasta Purim kitu nidang nga algaw wa kàwa na. Ay ittu yán tu nebílin de Mordecai nga Judyu se tu Reyna Esther kadatu Judyu nga kuwaan da, nga ummán kitu kinuwa da nga nanggílin nangán se nagpannakit. ³² Ay tu bílin tu Esther tu nangipákat kadatu mà-màwa kitu piyasta Purim. Ay nesúrát da tun kitu libru da nga aggisurátan da kadatu mà-màwa.

Ya kinaturáy tu Ari Ahasuerus se tu Mordecai

10 Ay ngámin na sákup na pangiturayán tu Ari Ahasuerus, ay masápul magbáyad da ka buis kaggína, oray datu mag-agyán kitu adanni ki bebay. ² Ngámin datu kinuw-kuwa natu ári nga mangipassingan kitu kabailán na se kinaturáy na, se itu nangipangátu na kitu Mordecai kitu sáad na, se itu nammadáyaw na kaggína, ay nesúrát da ngámin ki libru wa nekesurátan daya Istoriya datu À-ári ka Media se Persia. ³ Ay tu Mordecai nga Judyu tu sumarunu kitu Ari Ahasuerus ki turáy. Nangátu kadaya Judyu, ay se pàgan da tolai, áta tu pagpiyán datu kamungayán na tu lam-lamtan na, ay se aggína tu panguniyan da ngámin.